

Høringsuttalelse fra Presteforeningen

Plan for diakoni angår Presteforeningens medlemmer på ulike måter. Både menighetsprestetjenesten og de ulike spesialprestetjenestene har diakonale dimensjoner. Gudstjenesten med forbønnen, menighetens takkoffer, nattverdbordet, sendelsen – og også forkynnelsen, er et sentralt sted og utgangspunkt for diakonien. Mange diakonale møter med mennesker finner sted i forbindelse med de kirkelige handlingene. Prester sitter i alle menighetsråd som har ansvar for «at ... diakoni innarbeides og utvikles i soknet» (kirkeloven § 9, likelydende i kirkeordning vedtatt av Kirkemøtet 2019 § 11).

Presteforeningen ser at det kan være behov for ajourføring av Plan for diakoni, men er samtidig opptatt av kontinuitet, slik at eksisterende lokale diakoniplaner kan videreføres uten et nytt omfattende lokalt planarbeid.

Presteforeningen støtter at definisjonen av diakoni og visjonen for Den norske kirkes diakoni videreføres fra nåværende plan. Ikke minst av hensyn til menighetene, er det viktig at slike formuleringer ikke endres for ofte.

Presteforeningen er opptatt av at Plan for diakoni skal gi retning til Den norske kirkes arbeid med diakoni på en måte som oppleves som en hjelp og inspirasjon på alle nivåer i kirken. Vi vil derfor i det følgende foreslå noen omredigeringer i planen, og en tydeliggjøring av ulike aktørers og nivåers rolle og mulige ansvar. Presteforeningen har særlig forsøkt å se dette fra menighetsprestenes og menighetsrådenes synsvinkel.

Beskrivelse av rollefordeling mellom kirken, lokalmenigheten – og den spesialiserte diakonien

Presteforeningen mener planen blir bedre hvis den tydeligere skjelner mellom hva som er «diakonien i Den norske kirke», og diakoni på menighetsnivå.

Flere av samfunnstrekkene som framstilles som utfordringer til Den norske kirkes diakoni i pkt. 3, er store og omfattende. Det er begrenset hva den enkelte menigheten kan gjøre. Denne beskrivelsen av omfattende samfunnsutfordringer, sammen med innledningen av planen som trekker inn Kirkenes Verdensråd, Det Lutherske Verdensforbund og FN som inspirasjonskilder for kirkens diakoni, utmyntet i setningen «Ingen skal utelates», bør balanseres bedre av en tilsvarende lokal innfallsvinkel. Hva er de lokale diakonale utfordringene? Hvem er vår neste her hos oss?

Planen bør gi hjelp til å sortere hvilket ansvar og hvilke roller i utøvelsen av kirkens diakoni som bør ligge på ulike nivåer i kirken, og skjelne mellom hva den lokale menighetsdiakonien kan og bør være, og hva kirken som helhet bør være opptatt av og engasjert i. Det vil være behov for spesialkompetanse og ressurser, diakonale organisasjoner og institusjoner. Disse vil ofte ikke være organisatorisk del av Den norske kirke, men bør anerkjennes i planen som viktige bidragsytere til Den norske kirkes samlede diakonale innsats, uten at de «annekteres» av Den norske kirke som organisasjon. Det bør også komme tydeligere fram i planen at samfunnstrekkene som beskrives er utfordringer for stat og samfunn i ulike roller, og at kirken i forhold til mange av disse trekkene er én av mange mulige bidragsytere til håndtering av utfordringene.

Det bør ryddes strukturelt i planen, slik at den diakonale rollefordelingen innen Den norske kirke, overfor diakonale organisasjoner og institusjoner, og diakoniens rolle i stat og samfunn som en medaktør, blir klargjort samme sted i planen.

For at planen skal bli et godt og håndterlig verktøy for menighetene i deres arbeid med å innarbeid og utvikle diakonien i soknet, bør stoffet som særlig skal hjelpe menighetene med deres planarbeid, stå samlet i en kortfattet form, gjerne under overskriften «Diakoni i menigheten/soknet». Vi tenker her på avsnittene «Lokal planlegging», «Den lokale planens struktur», avsnittet om «Ansvarsområder», og gjerne noe om lokalsamfunn og samhandling. Resten av stoffet i planen kan fungere som ressurser som kan trekkes inn i det lokale arbeidet med diakoni og diakoniplan.

Til planens struktur

Presteforeningen mener det ikke fungerer godt å disponere planen som helhet ut fra arbeidsmetoden «se-bedømme-handle». Måten dette er gjennomført på, medfører at stoff som bør stå samlet, er spredt flere ulike steder, og at strukturen og logikken i planen framstår som noe usammenhengende.

Metoden «se-bedømme-handle» bør presenteres som en ressurs menigheten – og kirken som helhet, og den spesialiserte diakonien – kan bruke i sitt planarbeid, men egner seg ikke godt som strukturelt helhetsgrep i planen.

Forslag til ny struktur i planen

Innledning

1. Teologisk grunnlag for diakonien (med forankring også i gudstjenesten)
2. Kirkens diakoni – ansvar, roller, samhandling med andre aktører i kirke og samfunn (inkl. «Ansvarsområder», «Samhandling og særpreg», «Frivillighet» men innledet med en overordnet ansvarsfordeling mellom Den norske kirke, lokalmenigheter, diakonale organisasjoner og institusjoner og kirken som medaktør i stat og samfunn.)
3. Se, bedømme, handle (metode) – med eksempler på hva de går ut på
4. Lokal diakoni – lokalt planarbeid («Lokal planlegging» «Den lokale planens struktur»)
5. Diakonale utfordringer: Se: a. Det viktige spørsmålet: hva er diakonale utfordringer lokalt? Hjelp til å se utfordringer: b. samfunnstrekk (nåværende pkt. 3). c. globale trekk – bærekraftmålene: Hvordan kan kirken bidra – lokalt, nasjonalt? *Bedømme*: Hvilke utfordringer bør kirken ta opp? Hvilke utfordringer kan kirken/menigheten gjøre noe med? Hvilke utfordringer skal vi prioritere? *Tiltak*. Hva har vi? Hva trenger vi? Hva har vi ressurser til å sette i gang?

6. De fire områdene:

Nestekjærlighet

Inkluderende fellesskap

Vern om skaperverket

Kamp for rettferdighet

Innenfor denne strukturen kan pkt. 4 og 5a gis en framhevet utforming som det viktigste innholdet for lokalmenigheten, mens resten av planen bør framstå som ressursmateriale for det lokale arbeidet, eventuelt sammen med fordypningsmateriale.

Til enkelte punkter

Til 2 Troen som grunnleggende drivkraft for kirkens diakoni

Presteforeningen mener det vil styrke diakoniens – og diakontjenestens – forankring i kirken hvis den tydeligere knyttes til og springer ut fra gudstjenesten som menighetens sentrale offentlige praksis. Dette kan for eksempel formuleres slik:

«Gudstjenesten med forbønnen, menighetens takkoffer, nattverdbordet, sendelsen – og også forkynnelsen, er et sentralt sted og utgangspunkt for diakonien.»

Apostlenes Gjerninger 6, 1-6, som tradisjonelt har vært en sentral tekst i forankringen av diakonien, burde trekkes inn som en tekst som forankrer diakonien i gudstjenesten.

Presteforeningen foreslår at også spørsmålet «hvem er min neste?» trekkes inn, for å skape refleksjon over hvem vi særskilt skal forsøke å se. Selv om «ingen skal utelates» er et viktig prinsipp, må konkret diakoni rette seg mot bestemte mennesker på bestemte steder og i bestemte sammenhenger.

Til 2, underpunktet Rettferd og fred

I siste avsnitt under pkt 2, med underoverskriften «Rettferd og fred» heter det at «Diakonien egenart, uansett uttrykksform, er å være tros- og rettighetsbasert». Presteforeningen mener formuleringen er uheldig. Betyr den at alle mennesker kan påberope seg rettigheter til diakonale tjenester fra kirken? Eller hva skal en slik formulering bety? Presteforeningen foreslår at denne setningen strykes. Innholdet i avsnittet kommer godt nok fram uten den.

Til «Ansvarsområder», utkastet s.9

Presteforeningen mener dette avsnittet bør utvides, og hente inn formuleringer om de ulike ansattegruppens diakonale ansvar. For de vigslede tjenestegruppene (diakon, prest, kateket og kantor) bør formuleringer hentes inn fra vigslingsliturgi og/eller fra tjenesteordningene.

Formuleringen om de diakonale institusjonene bør utvides til å omfatte institusjoner og organisasjoner, herunder også samarbeid med preste- og diakontjenester i offentlige institusjoner, og tilføyes en anerkjennelse av deres diakonale virksomhet som et bidrag til kirkens samlede diakoni, selv om den er organisatorisk selvstendig i forhold til kirkestrukturen.

Til 5 Handle

Presteforeningen vil spørre om handling alltid må komme etter at man har sett og bedømt, eller om ikke planen også må åpne for at akutte situasjoner kaller på spontan handling som så må bli gjenstand for bedømmelse parallelt og i etterkant.

Til 5, underpunktet Lokal planlegging

Presteforeningen mener det vil styrke planen som arbeidsredskap for lokal diakoni, hvis arbeidsmetodikken legger opp til et lokalt utgangspunkt, hvor sentralt utformede analyser og momenter tilbys som ressurser til lokal innarbeiding og utvikling av diakonien i menighetene.

Presteforeningen mener derfor at setningen «Når man skal bevege seg fra en overordnet samfunnsanalyse og teologiske momenter til en lokal plan, ...» bør strykes. I stedet bør planen uttrykke seg omtrent som i avsnittet ovenfor.

Til 5, underpunktet «organisering av en lokal plan»

Presteforeningen er usikker på hvor hensiktsmessig det er å omtale de fire leddene i diakonidefinisjonen som «virksomhetsområder», og hvilken hjemmel Kirkemøtet har til å kreve at «Hver menighet må sørge for å ha engasjement på alle de fire områdene *nestekjærlighet, inkluderende fellesskap, vern om skaperverket og kamp for rettferdighet.*»

Oslo 6. juni 2019

For Presteforeningen

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'Martin Enstad', written over a horizontal line.

Martin Enstad, leder